

LIETUVOS MOKSLEIVIŲ SĄJUNGA

BALANDŽIO VADOVŲ KLUBŲ APIBENDRINIMAS

2026 m. gegužė

VADOVŲ KLUBŲ APIBENDRINIMAS – Lietuvos moksleivių sąjungos valdybos ir nacionalinio biuro rengiamas leidinys, skirtas informuoti moksleivius bei visuomenę apie kasmėnesiniuose, 49–iuose savivaldybėse vykstančiuose organizacijos vienijamų moksleivių susitikimuose – Vadovų klubuose – vykusių diskusijų metu prieitas išvadas.

Leidiniu LMS siekia užtikrinti Vadovų klubuose aptariamų klausimų aktualumo tęstinumą bei pateikti grįžtamąjį ryšį Vadovų klubų dalyviams. Kad grįžtamasis ryšis būtų tikrai kokybiškas, dalyvius raginame laisva forma aptarti šį dokumentą su jų atstovaujamų mokyklų bendruomenėmis. Tikimės, kad galimybė susipažinti su apibendrintais LMS vienijamų moksleivių atstovų atsakymais padės moksleiviams susidaryti tvirtesnę nuomonę švietimui svarbiais klausimais, skatins organizuoti diskusijas mokyklose bei leis geriau suprasti kiekvieno Vadovų klubo dalyvio indėlio svarbą.

Šiame leidinyje apibendrinamos tik tos temos, dėl kurių Vadovų klubų dalyviai sulaukė klausimų aptariamo mėnesio Nacionalinių temų pristatyme. Išvados parengtos pagal duomenis iš Akmenės, Alytaus, Elektrėnų, Gargždų, Kauno, Kėdainių, Kelmės, Klaipėdos, Kuršėnų, Mažeikių, Molėtų, Pakruojo, Panevėžio, Plungės, Raseinių, Rokiškio, Šakių, Šiaulių, Šilutės, Širvintų, Švenčionys, Trakų, Ukmergės, Utenos, Vilkaviškio, Vilniaus ir Zarasų.

TEMOS:

1. Informacinis raštingumas ir informacinės grėsmės;
2. Mokinių fizinio pajėgumo nustatymas;
3. Mokinių tarybų kuratorių vaidmuo;
4. Mokinių įtraukimas į mokyklos tarybos veiklą ir jos veiklumas.

1. INFORMACINIS RAŠTINGUMAS IR INFORMACINĖS GRĖSMĖS.

Moksleivių vertinimai apie savo gebėjimą atskirti patikimą informaciją nuo nepatikimos yra iš esmės teigiami, tačiau dalis mokinių pripažįsta, kad tai padaryti tampa vis sunkiau. Dauguma teigia

gebantys vertinti informacijos patikimumą, tačiau susiduria su situacijomis, kai skirtingi šaltiniai pateikia nevienodą informaciją arba nepatikimas turinys pateikiamas taip pat įtikinamai kaip ir patikimas. Ypač išskiriamas dirbtinio intelekto poveikis – mokiniams tampa sunkiau atpažinti DI sukurtus vaizdus, vaizdo įrašus ir tekstus, kurie gali atrodyti realistiški. Vertindami informaciją moksleiviai dažniausiai atsižvelgia į šaltinio patikimumą, autoriaus kompetenciją ir reputaciją, informacijos paskelbimo datą, pateikiamus įrodymus, teksto logiką, gramatiką ir stilių. Taip pat dažnai informacija lyginama su keliais skirtingais šaltiniais. Vis dėlto dalis mokinių vis dar remiasi intuicija, pirmu įspūdžiu ar emociniu vertinimu.

Informacinio raštingumo ugdymas mokyklose vertinamas nevienodai. Dalis moksleivių mano, kad šie gebėjimai ugdomi per informatikos, pilietiškumo pagrindų, lietuvių kalbos, istorijos, gyvenimo įgūdžių pamokas, projektinius darbus, pristatymus ir šaltinių analizę. Tačiau nemažai mokinių teigia, kad informacinio raštingumo ugdymas yra nepakankamas, paviršutiniškas arba vyksta nenuosekliai. Ypač pasigendama praktinio taikymo ir nuoseklaus šių gebėjimų ugdymo vyresnėse klasėse. Moksleiviai siūlo daugiau dėmesio skirti realių dezinformacijos, propagandos, sukčiavimo ir manipuliavimo informacija pavyzdžių analizei, mokyti vertinti socialinių tinklų turinį, atpažinti DI sukurtą informaciją bei spręsti praktines situacijas. Taip pat siūloma organizuoti atskiras pamokas, paskaitas ar mokymus, skirtus informaciniam raštingumui, ir stiprinti mokytojų kompetencijas šioje srityje.

Pagrindiniai moksleivių naudojami informacijos šaltiniai yra skaitmeniniai. Dažniausiai minimos „Google“ paieška, „Wikipedia“, socialiniai tinklai, naujienų portalai, ypač „LRT“ ir „Delfi“, taip pat dirbtinio intelekto įrankiai, tokie kaip „ChatGPT“ ir „Gemini“. Mokiniai taip pat naudojami „YouTube“, vadovėliais, mokytojų pateikta medžiaga, enciklopedijomis ir oficialių institucijų svetainėmis. Socialiniai tinklai ir DI dažnai pasirenkami dėl patogumo ir greito atsakymo, tačiau patikimesnei informacijai dalis moksleivių renkasi oficialius šaltinius, naujienų portalus ar enciklopedijas. Tai rodo, kad mokiniai vienu metu naudojami labai skirtingo patikimumo informacijos šaltiniais, todėl gebėjimas juos kritiškai vertinti tampa ypač svarbus.

Nemaža dalis moksleivių yra susidūrę su informacinėmis grėsmėmis, dažniausiai socialiniuose tinkluose, ypač „TikTok“, „Instagram“ ir „Facebook“, taip pat žinučių platformose, elektroniniame pašte, interneto svetainėse ir net žaidimų aplinkose. Dažniausiai minimos grėsmės yra melaginga ir klaidinanti informacija, propaganda, sukčiavimo bandymai, netikros nuorodos, apsimestinės žinutės apie laimėjimus, prizus, siuntas, mokėjimus ar tariamas nelaimės šeimoje. Taip pat mokiniai susiduria su politine, karo, sveikatos ir kitų aktualių visuomenės įvykių dezinformacija. Kai kuriais atvejais siekiama išvilioti banko ar kitus asmens duomenis, nukreipti į kenkėjiškas nuorodas arba paveikti žmogaus nuomonę. Ypač dažnai akcentuojama, kad socialiniuose tinkluose ir naudojant DI vis sunkiau atskirti realų turinį nuo suklastoto. Moksleivių požiūris į dirbtinio intelekto teikiamą informaciją taip pat nėra vienodas. Vieni mokiniai DI informacija pasitiki ir ją tikrina tik tada, kai kyla abejonių ar informacija yra svarbi, kiti ja pasitiki tik iš dalies arba apskritai nepasitiki. Vis dėlto bendra tendencija rodo, kad nemaža dalis moksleivių supranta būtinybę DI pateikiamą informaciją tikrinti kituose šaltiniuose. Dažniausiai tai daroma dėl pastebimų klaidų, galimų išgalvotų faktų ar skirtingų atsakymų į tą patį klausimą. Pasitikėjimas DI taip pat priklauso nuo temos – techniniais ar paprastesniais klausimais juo pasitikima labiau, o svarbią ar jautrią informaciją mokiniai linkę tikrinti papildomai.

Apibendrinant galima teigti, kad moksleiviai dažniausiai jaučiasi gebantys atskirti patikimą informaciją nuo nepatikimos, tačiau sparčiai besikeičianti informacinė aplinka, socialinių tinklų turinys ir dirbtinio intelekto galimybės šią užduotį daro vis sudėtingesnę. Informacinio raštingumo ugdymas mokyklose šiuo metu nėra vertinamas kaip pakankamai nuoseklus ir praktiškas, todėl svarbu daugiau dėmesio skirti kritiniam mąstymui, šaltinių vertinimui, dezinformacijos ir propagandos atpažinimui, DI sukuriama turinio vertinimui bei realių informacinių grėsmių analizei. Siekiant geriau pasirengti informacinėje erdvėje kylantiems iššūkiams, mokiniams reikėtų suteikti daugiau praktinių galimybių analizuoti tikras situacijas ir ugdyti gebėjimą atsakingai vertinti bei naudoti įvairiuose šaltiniuose randamą informaciją.

2. MOKINIŲ FIZINIO PAJĖGUMO NUSTATYMAS.

Moksleivių patirtys atliekant fizinio pajėgumo testus skiriasi, tačiau atsakymai atskleidžia nemažai praktinių problemų, susijusių su mokinių informavimu, rezultatų vertinimu ir individualiu požiūriu. Vienose mokyklose mokiniai yra supažindinami su fizinio pajėgumo nustatymo tvarka ir jos taisyklėmis, tačiau kitose toks supažindinimas vyksta tik paviršutiniškai arba visai nevyksta. Dalis mokinių nurodo, kad jiems tiesiog pasakoma, jog fizinio pajėgumo pratimai yra privalomi ir juos reikia atsiskaityti, tačiau nepaaiškinama pati vertinimo tvarka, mokinių teisės ar rezultatų reikšmė. Tai rodo, kad mokinių informavimas apie fizinio pajėgumo nustatymo procesą nėra nuoseklus visose mokyklose.

Asmeninių fizinio pajėgumo testų rezultatų pristatymo praktika taip pat skiriasi. Dalis mokytojų rezultatus pateikia privačiai, tačiau kai kur jie paskelbiami viešai arba kiti mokiniai gali juos pamatyti. Pasitaiko atvejų, kai rezultatai nėra tiesiogiai įvardijami viešai, tačiau mokytojo komentarai, reakcijos ar viešai paliktas rezultatų lapas leidžia kitiems mokiniams sužinoti jų pasiekimus. Nors dalis moksleivių teigia, kad viešas rezultatų pristatymas jiems diskomforto nesukelia, kiti nurodo, kad dėl to jaučiasi nepatogiai. Ypač tai aktualu tais atvejais, kai mokiniai lyginami tarpusavyje arba jų fizinis pajėgumas tampa viešai matomas.

Nepaisant nustatytos tvarkos, pagal kurią fizinio pajėgumo rezultatai neturėtų būti vertinami pažymiais, nemažoje dalyje mokyklų mokiniai teigia, kad už testų rezultatus arba jų atlikimą gauna pažymius. Kai kur pažymys siejamas ne tik su pačiu fizinio pajėgumo rezultatu, bet ir su pastangomis, aktyvumu pamokoje, kaupiamuoju vertinimu ar dalyvavimu sporto renginiuose. Vis dėlto skirtingose mokyklose ir net pas skirtingus mokytojus taikoma nevienoda praktika. Tai gali lemti situaciją, kai mokiniai nėra aiškiai informuoti, už ką konkrečiai yra vertinami, ir fizinio pajėgumo testus suvokia kaip įprastą atsiskaitymą. Mokinių patirtys dėl spaudimo siekti aukščiausių fizinio pajėgumo rezultatų taip pat nėra vienodos. Dauguma moksleivių nurodo, kad tiesioginio spaudimo iš mokytojų nepatiria, tačiau kai kuriose mokyklose mokiniai jaučia paskatinimą ar reikalavimą siekti geresnių rezultatų. Pasitaiko atvejų, kai mokytojai komentuoja nepasiektą rezultatą, tikisi geresnio pasiekimo kitą kartą arba prašo pratimą kartoti tol, kol pasiekiamas aukščiausias lygis. Todėl nors nacionaliniu mastu spaudimas nėra vertinamas kaip vyraujanti problema, atskirų mokyklų ir mokytojų praktika skiriasi ir kai kuriems mokiniams gali sukelti

papildomą įtampą. Didžiausia problema išryškėja mokiniui patekus į sveikatos rizikos zoną. Daugumoje mokyklų nėra organizuojami individualūs susitikimai su mokiniu, jo tėvais, fizinio ugdymo mokytoju ir visuomenės sveikatos specialistu, nors tokia galimybė numatyta fizinio pajėgumo nustatymo tvarkoje. Kai kur rizikos zonos rezultatas lieka tik pažymėtas informacinėje sistemoje, o tolesnis individualus pokalbis ar pagalba mokiniui nesuteikiama. Tik pavienėse mokyklose vykdomi trišaliai susitikimai ar mokinys nukreipiamas į Vaiko gerovės komisiją. Tai rodo, kad fizinio pajėgumo nustatymas ne visada tampa pagrindu tolesnei individualiai pagalbai ir mokinio sveikatos būklės stebėjimui.

Taip pat pastebima, kad mokytojai dažniausiai neatsižvelgia į fizinio pajėgumo testų rezultatus planuodami fizinio ugdymo pamokas. Daugelyje mokyklų mokiniai atlieka vienodus pratimus nepriklausomai nuo jų fizinio pajėgumo, o individualūs pratimai ar rekomendacijos skiriami retai. Kai kur mokytojai į rezultatus atsižvelgia tik tam tikrais atvejais arba pagal individualią situaciją. Kita vertus, kai kurios mokyklos nurodo, kad į mokinių rezultatus atsižvelgiama, todėl ir šioje srityje matyti skirtinga praktika. Moksleivių atsakymai leidžia teigti, kad fizinio pajėgumo testų rezultatai ne visada panaudojami pagal jų paskirtį – padėti mokiniui suprasti savo fizinę būklę ir pasirinkti tinkamus būdus ją gerinti.

Apibendrinant galima teigti, kad mokinių fizinio pajėgumo nustatymo sistema mokyklose įgyvendinama nevienodai, o didžiausi iššūkiai susiję su mokinių informavimu, rezultatų konfidencialumu, vertinimu pažymiais ir individualios pagalbos suteikimu. Siekiant, kad fizinio pajėgumo nustatymas būtų orientuotas į mokinio sveikatą ir asmeninę pažangą, svarbu užtikrinti, kad mokiniai būtų aiškiai supažindinami su nustatyta tvarka, jų rezultatai būtų aptariami konfidencialiai ir nebūtų naudojami kaip įprasto pažymio pagrindas. Taip pat svarbu, kad mokiniui patekus į sveikatos rizikos zoną būtų užtikrinamas individualus pokalbis ir pagalba, o fizinio ugdymo pamokose į jo rezultatus būtų realiai atsižvelgiama parenkant tinkamus pratimus bei sudarant sąlygas saugiai gerinti fizinį pajėgumą.

3. MOKINIŲ TARYBŲ KURATORIŲ VAIDMUO.

Mokinių tarybų kuratorių vaidmuo skirtingose mokyklose suprantamas ir įgyvendinamas nevienodai. Dauguma mokinių kuratorių darbą vertina teigiamai ir juos mato kaip svarbius pagalbininkus, kurie koordinuoja mokinių tarybos veiklą, padeda organizuoti renginius, konsultuoja, tarpininkauja tarp mokinių ir administracijos bei prisideda prie mokinių idėjų įgyvendinimo. Vis dėlto dalyje mokyklų kuratoriai įsitraukia minimaliai ir atlieka daugiau formalų vaidmenį, o kitose – pernelyg kontroliuoja tarybos veiklą, patys priima sprendimus ar perima mokinių atsakomybes. Tai rodo, kad svarbiausias iššūkis yra išlaikyti pusiausvyrą tarp kuratoriaus pagalbos ir mokinių tarybos savarankiškumo. Kuratoriaus veikla daugelyje mokyklų vertinama gerai arba labai gerai – dažniausiai skiriami 3–4 balai iš 4. Mokiniai ypač vertina aktyvius, palaikančius ir įsitraukusius kuratorius. Geras kuratorius, mokinių nuomone, turėtų būti komunikabilus, atsakingas, motyvuotas, supratingas, gebantis išklausti, dirbti su jaunimu, skatinti mokinių iniciatyvas ir padėti jas įgyvendinti, tačiau neturėtų perimti tarybos darbo ar pernelyg jos kontroliuoti. Tarp pagrindinių kuratorių patiriamų sunkumų mokiniai išskiria laiko trūkumą, didelį darbo krūvį, mokinių motyvacijos ir įsitraukimo stoką, komunikacijos problemas bei sudėtingą mokinių idėjų derinimą su mokyklos administracijos sprendimais. Bendradarbiavimą, mokinių nuomone, labiausiai pagerintų reguliarūs susitikimai, atviresnė komunikacija, aiškesnis atsakomybių pasiskirstymas, didesnis pasitikėjimas mokiniais ir daugiau neformalios bendros veiklos.

Mokinių nuomonės dėl kuratoriaus vaidmens reglamentavimo nacionaliniu lygmeniu išsiskiria. Vienose mokyklose manoma, kad jo funkcijos jau yra pakankamai aiškios, o kitose matomas poreikis aiškiau apibrėžti kuratoriaus teises, pareigas ir atsakomybės ribas. Atsižvelgiant į skirtingas mokyklų patirtis, tikslinga nacionaliniu lygmeniu nustatyti pagrindines kuratoriaus funkcijas ir veiklos principus, tačiau nekurti pernelyg griežto modelio, kuris ribotų mokyklų savarankiškumą. Kaip pagrindinę kuratoriaus vaidmens stiprinimo priemonę mokiniai išskiria mokymus. Taip pat siūloma rengti metodines rekomendacijas, aiškesnes gaires ir sudaryti daugiau galimybių mokykloms dalytis gerąja patirtimi.

Apibendrinant, mokinių požiūriu, efektyvus MT kuratorius turėtų būti ne tarybos vadovas, o palaikantis ir kompetentingas partneris, padedantis mokiniams veikti savarankiškai, atstovauti savo interesams ir įgyvendinti iniciatyvas.

4. MOKINIŲ ĮTRAUKIMAS Į MOKYKLOS TARYBOS VEIKLĄ IR JOS VEIKLUMAS

Mokyklos tarybos veikla skirtingose mokyklose organizuojama ir mokinių įtraukimas į ją įgyvendinamas nevienodai. Dauguma mokinių žino, kad jų mokykloje veikia mokyklos taryba, tačiau ne visada aišku, kaip ji sudaroma, kaip renkami mokinių atstovai ir kokią realią įtaką jie turi priimant sprendimus. Mokinių atstovai dažniausiai renkami balsuojant, deleguojami iš mokinių tarybos arba pasirenkami iš aktyviausių mokinių, tačiau kai kur trūksta aiškos ir demokratiškos rinkimų tvarkos. Mokinių įtraukimas į sprendimų priėmimą yra nevienodas. Dalis mokyklų sudaro sąlygas mokiniams dalyvauti tarybos posėdžiuose, išsakyti savo nuomonę, teikti pasiūlymus ir balsuoti, tačiau kitose mokinių vaidmuo išlieka labiau formalus – jų nuomonė išklausoma, tačiau galutinius sprendimus dažnai priima mokyklos administracija. Tai rodo, kad mokinių buvimas mokyklos taryboje ne visada reiškia realią jų įtaką mokyklos sprendimams.

Mokiniai dažniausiai įtraukiami į praktinių ir tiesiogiai su jų kasdienybe susijusių klausimų svarstymą – telefonų naudojimo, mokyklos taisyklių, uniformų, renginių organizavimo, mokinių gerovės ir kitus panašius klausimus. Kai kur mokiniai dalyvauja ir svarstant mokyklos nuostatus, dokumentus, atostogų datas ar kitus platesnius mokyklos veiklos klausimus. Vis dėlto jų įsitraukimas į strateginius ir svarbesnius mokyklos sprendimus išlieka ribotas.

Į mokyklos tarybos sprendimus daugelyje mokyklų yra atsižvelgiama, tačiau praktika skiriasi. Vienose mokyklose tarybos sprendimai realiai įgyvendinami, kitose jų įgyvendinimas priklauso nuo administracijos galimybių ar sprendimų. Tai leidžia teigti, kad mokyklos tarybos sprendimų reikšmė skirtingose mokyklose nėra vienoda, o mokinių atstovų balsas ne visur turi vienodą svorį. Didelė

LIETUVOS MOKSLEIVIŲ SĄJUNGA

problema išlieka informacijos apie tarybos veiklą ir jos sprendimus sklaida. Nors kai kur sprendimai viešinami TAMO dienyne, mokyklos interneto svetainėje ar pristatomi susirinkimuose, dalyje mokyklų mokiniai ir platesnė bendruomenė nėra tinkamai supažindinami su priimtais sprendimais. Dėl to mokiniams gali būti sudėtinga suprasti, kokią įtaką taryba turi mokyklos gyvenimui ir kaip jų atstovai prisideda prie sprendimų priėmimo.

Apibendrinant, mokinių įtraukimas į mokyklos tarybos veiklą daugelyje mokyklų egzistuoja, tačiau ne visada yra pakankamai prasmingas ir realus. Siekiant stiprinti mokinių savivaldą, svarbu užtikrinti demokratišką mokinių atstovų rinkimą, suteikti jiems daugiau realios įtakos priimant sprendimus, įtraukti į platesnio pobūdžio klausimų svarstymą ir užtikrinti nuoseklų tarybos sprendimų viešinimą. Mokyklos taryba turėtų būti ne tik formali savivaldos institucija, bet ir erdvė, kurioje mokinių nuomonė yra išgirstama, vertinama ir realiai prisideda prie mokyklos gyvenimo kūrimo.

KONTAKTAI

Aušrinė Levinskaitė

ausrine.levinskaite@moksleiviai.lt

Valdybos narė

Asociacija

Konstitucijos pr. 25,

LT-08105 Vilnius

Tel. +370 615 98899

El. p. lms@moksleiviai.lt

www.moksleiviai.lt

Įm. kodas 191972732

A. s. LT907300010191451604

AB Swedbank bankas, b. k. 73000